Nr. 15 Podgórze, 3 października 1908 r. Rok VIII.

PRZEGLĄD CERAMICZNY

założony przez Karola Rollego.

Upraszamy uprzejmie o powoływanie się przy zamówieniach na ogłoszenia „Przeglądu.“

PRZEGLĄD CERAMICZNY

WYCHODZI 10. i 25. KAŻDEGO MIESIĄCA.

Redaktor: Inżynier *Karol Rolle.*

PRZEDPŁATA ROCZNA: 10 kor., 5 rsr., 10 mk., 12 fr.
Prenumeraty mniejszej jak roczna nie przyjmuje się.
ZESZYT POJEDYNCZY 50 H.

ADRES ADMINISTRACYI I REDAKCYI: PODGÓRZE, św. FLORYANA 5.

CENA OGŁOSZEŃ WYNOSI: Za cm² 6 hal. Cała strona 20 k., ½ str. 12 k., ¼ str. 7 k., ⅛ str. 4 k., przy 6-krotnem powtórzeniu 10%, 12-krotn. 16%, 18-krotn. 20%, 24-krotnem 25% opustu.

Prenumeratę na Królestwo i Cesarstwo przyjmuje: E. Wende i Sp. Warszawa Krak. Przedm. 9, i Administracya Gazety handlowo-rzemieślniczej w Warszawie Aleja Szucha Nr. 19.

Termometr kurzankowy.

Podgrzewanie i wykurzanie zawartości komory pieca kręgowego ma na celu, surowy wyrób wysuszyć i zapobiedz osiadaniu się pary, zawartej w gazach spalenia na towarze umieszczonym w piecu, która powoduje rozmaite zabarwienie wypalonego produktu.

Zupełnego wysuszenia zawartości komory i uniknięcia osiadania się pary jesteśmy wtedy pewni, jeżeli we wszystkich częściach komory mamy temperaturę 120° C. Do oznaczenia temperatury służy właśnie termometr kurzankowy. Jest to termometr z podziałką do 360° C i do tej temperatury możemy mierzyć gazy. Aby zabezpieczyć ten termometr przed złamaniem posiada on oprawę metalową, żakończoną z obu stron stożkowato, zaś wzdłuż podziałki jest wycięta szpara, przez którą można wygodnie odczytywać stopnie.

Do górnej części dołącza się łańcuch, przy pomocy którego, można opuścić termometr aż do podłogi pieca.

Na łańcuchu co $^1/_2$ metra mamy rozszerzone ogniwo, przez które można założyć silny drut znajdujący się przy końcu łańcucha i w ten sposób zawiesić termometr w piecu.

Termometr osadzony jest w oprawie za pomocą asbestowej waty, która jest ogniotrwała i trudno przewodzi ciepło a więc i oddaje je trudno i przyjmuje, dlatego też po spuszczeniu termometru do piecc należy czekać około 15 minut, aby być pewnym należytego mierzenia temperatury.

Sposób użycia termometru kurzankowego jest następujący:

Do środkowej czeluści pierwszego szeregu komory, która ma być wykurzaną zawieszą się termometr tak głęboko, że jego koniec dolny oddalony jest o $^1/_2$ metra od podłogi pieca, przez rozszerzone ogniwo przekłada pręt żelazny, przez co zawiesza się termometr na krańcu czeluści. Po $^1/_4$ godzinie wyciąga się termometr najlepiej przy pomocy rękawiczki asbestowej, gdyż łańcuch jest gorący, i notuje się odczytaną temparturę i czas i wysokośc w jakiej mierzono temperaturę.

Następnie spuszcza się termometr w to samo miejsce ale 1 m. od podłogi, znowu notuje czas, temperaturę i wysokość, a następnie mierzy się jeszcze o $^1/_2$ metra wyżej. W ten sposób wymierza się komorę całą i z liczb widzimy, gdzie była temperatura najniższa i w to właśnie miejsce zawiesza się termometr i uważa się jak szybko temperatura podnosi się. Jeżeli n. p. w tem miejscu doszła temperatura do 100° C, natenczas termometr spuszcza się w inną czeluść, gdzie była bezpośrednio niższa temperatura, by przekonać się, czy w całej komorze równo wzrasta temperatura. Jeżeli w całej komorze podniosła się temperatura do 120°C, to komora jest już wykurzona i można przejść do kurzenia następnej komory.

Jeżeliby zaszedł wypadek, że termometr pęknie lub zbije się, wtedy można łatwo otworzyć metalową oprawę, zaopatrzoną w zamknięcie bagnetowe i włożyć nowy termometr rezerwowy, który kosztuje drobnostkę zaledwo.

J. L.

Ruch budowlany w Krakowie.

(Dokończenie.

Budowy i przebudowy prywatne. Jedną z najpiękniejszych kamienic w ul. Grodzkiej, tej głównej arteryi komunikacyjnej i handlowej Krakowa, będzie nowy III-piętrowy narożny dom p. Suskiego.

Przy ulicy Grodzkiej l. 2 budują dwie III piętrowe oficyny; przy ulicy św. Anny l. 9 na ukończeniu już jest II-piętrowa kamienica o kamiennych obramieniach okien, własność Towarzystwa dla kredytu hipotecznego i osobistego; przy placu Szczepańskim l. 2 budują wspaniałą III-piętrową kamienicę z oficyną. Dom ten w architekturze zewnętrznej zbliżony będzie do architektury Starego teatru, z którem sąsiaduje bezpośrednio. Na narożniku placu Szczepańskiego i ul. św. Tomasza buduje się ogromny ozdobny gmach na podmurowaniu z ciosów, dla Towarzystwa rolniczego.

Na ukończeniu jest budowa II-piętrowej kamienicy przy ulicy Reformackiej na pomieszczenie biur i składów Związku Kółek rolniczych.

Dom w Rynku głównym l. 22 ulega gruntownej przeróbce; sklepy w tym domu otrzymają portale kamienne; na jeden z takich portali przerobioną zostanie odkryta właśnie pod tynkiem stara brama.

Budują się dalej domy, z których większość jest już na ukończeniu; III-piętr. przy

ulicy Straszewskiego, pod Wawelem; III-piętr. na rogu ulic Smoleńsk i Retoryka; II-piętr. przy ulicy Wolskiej, naprzeciw „Sokołą"; II-piętr. przy placu Groble; II-piętrowy stylowy dom podług planów architekta p. Pokutyńskiego na narożniku ulic Smoleńsk i Swoboda; obok zaraz budują się dwa III piętrowe domy II-piętrowy dom na „Lecznicę Związkową" przy ulicy Garncarskiej; II-piętrowy dom Zgromadzenia Służebniczek przy ulicy Garncarskiej; II-piętrowy dom na suterynach przy ulicy Siemiradzkiego l. 3; parterowy dom w ogrodzie przy ulicy Łobzowskiej l. 22; II-piętr. przy ulicy Karmelickiej l. 60; III-piętr. przy ulicy Długiej l. 10; II-piętr. przy ulicy Długiej l. 6; III-piętr. przy ulicy Krowoderskiej l. 29; III-piętr. przy ulicy Krowoderskiej l. 51; przy ulicy Garbarskiej buduje Senat uniwersytetu Jagiellońskiego III-piątrowy dom w ogrodzie na pomieszczenie Bursy akademickiej; czteropiątrowy dom o ozdobnej fasadzie z balkonami przy ulicy Dunajewskiego.

Dalej w toku są następujące budowle: Dwa III-piętrowe domy OO. Misyonarzy przy ulicy św. Gertrudy naprzeciw hotelu Royal; obok buduje się dom na pomieszczenie zakładu fotograficznego; II-piętrowy dom z wielką salą restauracyjną przy ulicy Szpitalnej l. 22; II-piętr. przy ulicy Kurkowej; duży budynek w ogrodzie na skład nasion przy ulicy Lubicz; I piętr. oficyna przy ul. Helclów; II-piętr. przy ulicy Miedzuch l. 13; II piętrowa oficyna w ogrodzie przy ul. Jasnej l. 5.

Powyżej wymienione budowle są bądź w pełni rozwoju, bądź na zupełnem ukończeniu, tak, że w najbliższym czasie do użytku publicznego oddane być mogą.

Poza tem do budownictwa miejskiego wpłynęły, z prośbą o spieszne zatwierdzenie, plany na budowle, a mianowicie: dwa III piętrowe domy pp. Władysława Wimmera i Ludwika Żeleńskiego przy ulicy Zacisze, II piętr. przy ul. Zyblikiewicza l. 13; II piętr. z oficyną przy ulicy św. Marka l. 27; II piętr. z oficyną przy ul. Stradomskiej l. 15; II piętrowy przy ulicy Garncarskiej; II piętr. oficyna ulica Krupnicza l. 20; przebudowę całego domu przy ulicy Gołębiej l. 3; dwa III piętr. domy czynszowe przy ulicy Staszica.

Dalej wnieśli plany na przebudowę lub częściowe adaptacye; OO. Jezuici na budynki przy kościele św. Barbary i p. Chronowski na Grandhotel.

Plan na budowę ogromnego budynku 4 piętrowego z ładną ozdobną fasadą przy ulicy Berka Joselewicza l. 6.

Oprócz wymienionych budowli na wielką skalę dokonywa się obecnie szereg robót mniejszych budowlanych, jak np. budowa nowych pięter, balkonów, łazienek. urządzeń warsztatowych it. p. W toku restauracyi jest wiele kościołów i gmachów publicznych. Pomijając na tem miejscu wiekopomną, na dziesiątki lat obliczoną restauracyę Wawelu, wymienić musimy restauracyę kościoła OO. Paulinów na Skałce. który świeżo otrzymał piękne miedziane pokrycie dachu.

Nadmienić należy. że prawie wszystkie nowe budowle w mieście, nawet zwyczajne kamienice czynszowe budowane są podług najbardziej postępowych urządzeń, zaprowadzone są w nich łazienki i w wielu domach oświetlenie elektryczne.

Budowa nowego kanału w ulicy Floryańskiej, postępuje szybko ku ukończeniu.

Kronika.

Wystawa hygieniczna w Lublinie została otwartą w połowie września. Jednym z poważniejszych okazów jest bruk zendrowy (z klinkierów), któren stosowany jest już od dawna do wykładania ulic tak Lublina, jak i miast innych. W Lubelskiem są trzy fabryki zendrówki, z tych dwie należą do rządu i zadaniem ich jest konserwacya dróg rządowych, a położone są w Zamościu i Izbicy, a trzecia w Lublinie należy do p. p. Kleniewskiego i inż. Zborowskiego. Ten ostatni jest dyrektorem technicznym wszystkich treech fabryk, wyżej wymienionych.

Na wystawie widzimy okazy zendrówki, fotografie ilustrujące sposób wyrobu, nadto broszurkę pióra inż. Zborowskiego, opisującą wyrób i zastosowanie klinkieru do bruków.

Kartele wapienne w Galicyi. Jak wiadomo, istnieje w zachodniej Galicyi od szeregu lat lat kartel wapienników, regulujący cenę wapna i wysokość produkcyi. Kartel ten, chcąc uniknąć nadprodukcyi, zamknął kilka wapienników, n. p. w Debnikach nad Wisłą, w Krakowie naprzeciw Podgórza i w Zabierzowie. Dobre ceny wapna podnieciły przedsiębiorczość prywatną, i dzięki temu w ostatnich latach powstało po za kartelem sze-

powstanie na całej linii walka konkurencyjna, która wprawdzie na razie obniży bardzo cenę wapna, ale musi doprowadzić do upadku przedsiębiorstw słabych, zaczem z kolei rzeczy nostąpić musi ponowne porozumienie dla utrzymania produkcyi i cen na należytej stopie. Natomiąst piszą nam z Galicyi wschodniej, że tam bliskim jest urzeczywistnienia związek fabrykantów wapna z siedzibą we Lwowie. Ta część kraju do nieda wna miała mało wapienników (w Komorówce koło Buczacza, w Pustomytach koło Lwowa i koło Gródka). Obecnie powstało kilka wapienników, n. p. w Złoczowie i Niźniowie koło Stanisławowa. Dość poważna liczba producentów pozwala na porozumienie się w sprawie ceny i wysokości produkcyi.

St.

Straszny wypadek. W Stróżach w cegielni braci W. i T. Wonków zakładano w rowie 4 m. głębokim rury betonowe od odprowadzania wody. Nagle usunęła się ziemia i zasypała Teodora Wonkę i trzech robotników, pracujących na dnie rowu. Natychmiastowa pomoc nie uratowała nieszczęśliwych, Straszną śmiercią ś. p. Teodor Wonka osierocił żonę i kilkoro dzieci, a u okolicznych mieszkańców zostawił jak najlepszą pamięć.

Emigracya zarobkowa do Danii z Galicyi wynosiła w roku 1907. osób 6.647. Z tego w rolnictwie pracowało 94%, a w przemyśle zaledwie 396 osób, i to przeważnie w cegielniach. Z osob zajętych w przemyśle 2/3 było kobiet a zaledwie stu mężczyzn,

Na wystawie w Lipnie w Król. pol. uzyskał inż. J. Zabokrzecki i Sp. w Warszawie medal srebrny za maszyny do wyrobu cegły z piasku i cementu.

Nowa fabryka wapna powstała w Łopusznie koło Brzeżan, a należy do pp. Natana Welcera i Sendela Krummela. Fabryka ka ta jest wzorowo urządzona i połączoną jest z kamieniołomem kolejką i urządzeniem windowem.

»**Korwinów**« tow. akc. fabryki ceramicznej pod Częstochową zmniejszyło kapitał zakładowy dawny, opiewający na 500 akcyi po 500 rb., czyli razem rb. 250.000 na 200/000 rb., t. j. o sto akcyi mniej.

Cegielnia w Skwarzawie Starej nowo wybudowana rozpoczęła już ruch Właściciele cegielni zakupili obszar 10 morgowy glinki, na którym odbywa się produkcya cegieł. Duży piec kręgowy zaopatrzony jest w komin, wznoszący się do wysokości 43 metrów ponad ziemie. W cegielni zajętych jest przesiętnie 100 robotników dziennie. Głęboka studnia wodociągówa zaopatruje za pomocą specyalnie doprowadzonych rur przy pomocy wiatraka poszczególne warsztaty w świeży dopływ wody. Zarząd cegielni dla ułatwienia zbytu cegieł odniósł się do Dyrekcyi kolejowej o przyznanie ulg transportowych. Pertraktacye właścicieli przedsiębiorstwa powyższego z gminą m. Żółkwi co do odszkodowania z powodu zatrzymania ruchu cegielni miejskiej nie doprowadziły do pomyślnego wyniku, wobec czego gmina, zdaje się, będzie musiała przystąpić do zamierzonej poprzednio przebudowy własnego pieca polowego w cegielni swej na piec kręgowy i podjęcia wyrobu cegieł na większą niż dotychczas skalę.

Położenie cementowni niemieckich. Większość cementowni niemieckich osiągnęła w r. 1907 znaczniejsze dochody, aniżeli w r. 1906, pomimo tego, że zbyt zdawał się być słabym. 51 towarzystw akcyjnych, których w pierwszej połowie r. 1908 ogłosiły swoje bilansy, a które reprezentują kapitał 123 miljonów, wypłaciły przeciętnie 11.03% dywidendy w porównaniu do 10.53% w r. 1906.

Należy zauważyć, że najmniejsze fabryki pracowały najkorzystniej, zaś średnie mniej korzystnie, a niektóre z tych właśnie z tych małych wypłacały najwyższe dywidendy. Fabryki o znacznej produkcyi pracowały najniekorzystniej i niektóre z nich wypłacały dywidendy mniejsze niż roku 1906.

Następujące zestawienie przedstawia cyfry porównawcze:

	Kapitał akcyjny,	1906	1907
Fabryka cem. Heidelberg	12.000.000	12%	12%
Alzacka fabryka cem.	8.000.000	17%	14%
Fabryka Hemmoor .	5.400.000	10%	10%
Dyckerhoff i Wirdman	4,000.000	—	4%

Zdaje się być rzeczą nienaturalną, iż małe fabryki a więc o mniejszej produkcyi dawały lepsze dochody, aniżeli fabryki o znacznej produkcyi, która jest tańszą, jeśli tak jest, to przyczyny szukać należy w tem, że małe fabryki ograniczały się do zbytu w miejscu, zaś fabryki większe eksportowały przeważnie za ocean.

Biały cement. Fabryka cementu w Sadunsky w stawie Ohio w ostatnich czasach puściła na rynek cementowy biały cement znakomitej jakości, przewyższający dotychczasowy produkt francuski „La Forge“, który nie jest właściwie portland-cementem.

Ten nowy produkt sprzedawany bywa jako biały cement „Medusa“. Amerykańskie laboratoryum dla badania materyałów budowlanach przeprowadzało nad tym cemen-

reg wapienników. Ta nowa konkurencya utrudnia egzystencyę kartelu, i jak nas dochodzą wieści, kartel ma się rozbić. Wówczas tem szereg prób przepisanych dla portland-cementu, które wypadły bardzo dobrze.

Syndykat cegielniany. W Petersburgu powstał syndykat właścicieli cegelni. Celem syndykatu jest między innemi, unormowanie produkcyi, sprzedaż za pośrednictwem zarządu i ustanawianie cen, oraz rozdział produkcyi pomiędzy zsyndykowane przedsiębiorstwa. Syndykat ten zamierza podnieść cenę cegieł do 20 rb. za 1000. *Ch. p.*

WPISY NA NAUKĘ

na kraj. Kursach dla przemysłu ceramicznego w Podgórzu rozpoczynają się z dniem 20. września. Zadaniem kursów jest wykształcenie personalu nadzorczego dla fabryk ceramicznych cegieł dachówek i t. p. Czas trwania nauki 18 miesięcy, nauka jest bezpłatną. Bliższych informacyj udziela ustnie lub pisemnie Dyrekcya zakładu w Podgórzu ul. św. Floryana l. 5.

L. 3106/03

Konkurs.

Celem obsadzenia posady Zarządcy (kierownika) miejskiej fabryki cegieł i dachówek w Żywcu, rozpisuje Magistrat miasta Żywca konkurs z terminem wnoszenia należycie udokumentowanych podań do dnia 1. listopada 1908.

Do posady tej prowizorycznie nadać się mającej przywiązaną jest płaca roczna 2.400 koron, i ewentualnie tantiema od czystego zysku przedsiębiorstwa.

Każdy z kandydatów na tę posadę winien wykazać, że nie przekroczył 45-go roku życia, że jest obznajomiony praktycznie z techn cznem i administracyjnem kierownictwem fabryk dachówek i cegieł oraz przedłożyć swiadectwa uzdolnienia i dotychczasowego zajęcia.

Żywiec, dnia 12. sierpnia 1908.

Burmistrz
W. Kornicki.

Redaktor odpowiedzialny: Inżynier Karol Rolle Druk W. Poturalskiego w Podgórzu.